

Belofte en vervulling

Ralph
Erskine

*Laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden
(want Die het beloofd heeft, is getrouw).*

Hebreeën 10:23

Oorspronkelijke uitgave: The promising God a performing God,
in: *The Sermons and Practical Works*, II vols. (Glasgow 1764-1765),
vol. I, p. 690-704.

Uit het Engels vertaald door N.A. Eikelenboom.

© 2020 Den Hertog B.V. Houten

ISBN 978 90 331 3030 4

www.uitgeverijdenhertog.nl

Illustratie omslag: Jakobs droom. Schilderij van Ary de Vois (1660-1680) (detail).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij digitaal, elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Ten geleide	9
Inleiding	13
1. Bethel-bezoeken	23
2. Dagen van duisternis	32
3. God vervult Zijn belofte	42
4. Enkele gronden van Gods belofte	62
5. Enkele gevolgtrekkingen	68

Ten geleide

Ralph Erskine heeft de preek over Genesis 28 vers 15: ‘...want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb’ gehouden op 22 oktober 1733, een dag van dankzegging na de bediening van het Heilig Avondmaal in de Abbots-Hall te Dunfermline. Hij was toen nog predikant in de *Church of Scotland*, en diende de gemeente vanaf het jaar 1711. Het was een tijd van grote kerkelijke beroering en verdeeldheid. Tal van predikanten die zich met de kerkelijke verordeningen niet konden verenigen, werden uit het ambt ontzet. Onder hen was ook Ralph’s oudere broer Ebenezer. In 1737 voegde Ralph zich bij de groep van afgescheiden predikanten, maar hij bleef nog preken in het officiële kerkgebouw, de Abbey. Toen daar in 1742 de deur voor hem werd gesloten, heeft hij in een ander kerkgebouw in dezelfde plaats het Woord en de sacramenten bediend.

Belofte en vervulling spreekt overvloedig over Gods beloften, die Hij in Christus aan de Zijnen doet. Hoe donker ooit Gods weg voor Zijn kinderen mag wezen, Hij ziet in gunst op hen neer. Hij zal het werk van

Zijn handen niet laten varen. Hij is de belovende én volbrengende God.

Het zijn woorden van bemoediging en vertroosting, maar ook van vermaning en waarschuwing die te lezen zijn. De zaken waarop het aankomt, worden duidelijk en liefdevol gezegd.

De Heere zegene de inhoud van dit geschrift tot eer van Zijn Naam en tot heil van velen.

Woerden, februari 2020

N.A. Eikelenboom

*...want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben
hetgeen Ik tot u gesproken heb.*

Genesis 28:15

Inleiding

Bij de vorige plechtige bediening van het sacrament, net als deze, heb ik iets gezegd over de belangrijke pleitrede en het gebed van het geloof aan Gods belofte, met de woorden van David in 2 Samuël 7 vers 25: ‘Doe gelijk als Gij gesproken hebt.’ Nu mogen wij de tekst die ik voorgelezen heb, beschouwen als het genadige antwoord van God op het gebed des geloofs, met de woorden van de grote God Zelf aan Jakob: ‘Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb’, of: ‘totdat Ik heb gedaan zoals Ik heb gezegd.’

Wat God ooit tot Jozua sprak in hoofdstuk 1 vers 5: ‘Ik zal u niet begeven en zal u niet verlaten’, wordt in Hebréeën 13 vers 5 toegepast als gesproken tot alle gelovigen: ‘Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten.’ Net zo geldt dat wat God hier tot Jakob heeft gezegd voor allen die in Christus geloven: ‘Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb.’ Heeft God in Zijn nederbuigende goedheid bij deze of bij een eerdere gelegenheid tot u gesproken en u doen hopen op Zijn woord van Zijn genade, of Zijn belofte? Hier is goed nieuws voor u

om mee te nemen, dat de belovende God te bestemder tijd een volbrengende God zal zijn, opdat het wachten u niet lang zal vallen, en dat u niet zult verflauwen en bezwijken in uw geest, als u aanvoelt wat een tijd van vermoeyenis er kan liggen tussen de belofte en de vervulling. Hier is een ondersteunende bemoediging voor de tussentijd: 'Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb.' Wat Ik gezegd heb, zal Ik doen, en Ik zal u niet verlaten, totdat Ik dit heb gedaan.

In het voorafgaande gedeelte van dit hoofdstuk zien we dat Jakob gedwongen werd om het huis van zijn vader te ontvluchten vanwege de toorn van zijn broer Ezaü. Hij is met haast op weg gegaan naar Paddan-Aram. Op zijn weg komt hij in Luz, dat later, vanwege een opmerkelijke verschijning, Bethel werd genoemd, waar God op buitengewone wijze verscheen en Zichzelf in grote heerlijkheid aan hem openbaarde, gepast voor de grote benauwdheid. Hier werd hij door de nacht overvallen (vs. 11), en werd hij genoodzaakt om in het open veld te gaan liggen. Sommigen van Gods heiligen en dienaren hebben door het geweld en de razernij van hun broeders, die hen vervolgden, grote ontberingen moeten doormaken. Al was het bed van Jakob echter hard, toch was zijn rust zoet. Terwijl hij een harde steen als kussen onder zijn hoofd had, verscheen de Heere hem in een droom en sprak Hij op vertroostende wijze tot hem. Gods tijd om tot Zijn kinderen van troost te spreken, is juist dán wanneer zij helemaal verstoken zijn van alle

andere troost. Wanneer de broeders heel onvriendelijk worden, is Hij nu juist het vriendelijkst.

We kunnen hier twee dingen opmerken.
Ten eerste wat God aan Jakob liet zien, en
Ten tweede wat Hij tot hem sprak.

Wat God hem *liet zien*: Hij openbaarde hem Zijn heerlijkheid, als de God der voorzienigheid, en als de God der genade in Christus, Die hier aan hem wordt voorgesteld door de ladder die van de hemel tot de aarde reikte (vs. 12). Het hele verkeer tussen hemel en aarde vindt langs deze ladder plaats.

Wat God tot hem *sprak*. ‘En hij droomde; en zie, een ladder was gesteld op de aarde, welker opperste aan den hemel raakte; en zie, de engelen Gods klommen daarbij op en neder.’ Zoals het visioen gepast was voor de situatie van Jakob op dat moment, en het hem duidelijk maakte dat hij een goede Gids en een goede Beschermmer had, niet zomaar een engel van God, maar de Heere der engelen – waren ook de woorden die God tot hem sprak gepast voor de nood waarin hij zich op dat moment bevond. De Heere sprak vanaf het bovenste van de ladder, want alle goede tijding die wij uit de hemel ontvangen, komt door Jezus Christus.

Hier worden de beloften van vroeger, gedaan aan Abraham en Izak, zijn vader en grootvader, voor Jakob herhaald en bekrachtigd. Daarmee maakte God bekend dat Hij voor hem Dezelfde zou zijn als Die Hij voor hen was geweest. Hier worden aan hem nieuwe belof-

ten gedaan, gepast voor zijn situatie van dit moment. Hij moest zijn verwanten verlaten en hun gezelschap missen. God beloofde met hem te zijn: 'Ik ben met u.' Jakob was bang voor Ezau. God beloofde, en zei: 'Ik zal u behoeden.' Hij reisde naar een onbekend oord. God beloofde hem te behoeden aan alle plaatsen waarheen hij ging. Hij was er niet gerust op of hij zijn eigen land ooit nog zou weerzien. God beloofde dat Hij hem zou wederbrengen in dat land. Hij scheen van al zijn vrienden en betrekkingen verlaten te zijn. God beloofde, en zei: 'Ik zal u niet verlaten.' Wat God beschikte, scheen de belofte te doorkruisen, nu hij zo, als een balling, naar een vergelegen oord gaat. God geeft hem de verzekering dat Hij te zijner tijd alles zal volbrengen wat Hij had gezegd: 'Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb.'

Wanneer God tot Zijn kinderen spreekt, is Hij ter zake. Hij spreekt over de zaak zelf. Zijn woorden zijn toegespitst op de noodsituaties waarin zij verkeren. En niet alleen dit, maar ze zijn ook toegespitst op noodsituaties in de toekomst. Jakob wist die niet, maar God wist en voorzag ze. Jakob wist niet met welke moeilijkheden hij in de dienst van zijn oom Laban te maken zou krijgen, maar God wist en voorzag die. En, gepast op wat te gebeuren stond, geeft Hij hem een verzekering, en zegt: 'Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb.' Dat was zo'n genadige openbaring en zo'n heerlijke benadering door God ten opzichte van Jakob, dat Jakob zich verplicht voelde om aan die plaats een gedenkteken op te richten, en die

Bethel te noemen: het huis Gods, de poort des hemels. De tekst is niet zozeer een *nieuwe* belofte, als wel een herhaalde bevestiging van wat God *tevoren* had beloofd, tot bevestiging en versterking van Jakobs geloof; want, zegt God, 'Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken *heb*.'

Hier kunnen we twee dingen opmerken.

Ten eerste een bevestigend woord aangaande de uitkomst, of datgene wat er van deze beloften zal worden; dat het geen woorden zijn, en meer niet, maar daden: Ik zal datgene doen wat Ik tot u heb gesproken. Heb Ik het gesproken en zal Ik het niet doen? 'Want het gezicht zal nog tot een bestemden tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen' (Hab. 2:3).

Ten tweede een woord ter ondersteuning in de tussentijd, opdat het geloof in de tussentijd niet zal verzwakken, voordat de vervulling komt: Ik zal u niet verlaten, totdat Ik dit heb gedaan. Jakob zou misschien gedacht hebben: Ach, er zal misschien een lange tijd liggen tussen de belofte die nu wordt gedaan en de vervulling ervan. Wat zal er in de tussentijd van mij terechtkomen? En zeker: hij heeft donkere dagen gehad en een harde dienst in het vooruitzicht. Er waren twintig lange jaren tussen het 'Bethel-bezoek' hier, waar hij God ontmoette en waar God op deze wijze met hem sprak, en het 'Pniël-bezoek', toen hij met God worstelde en overmocht, en God kwam om voor hem enkele van de grote dingen te doen waarover Hij hier tot hem had gesproken. In de tussentijd van twintig jaar tussen Bethel en Pniël over-

kwamen Jakob in zijn levenslot veel wisselvalligheden en veranderingen, beproevingen en moeilijkheden. Voor de ondersteuning in de tussentijd verzekert God hem ervan dat Hij hem niet zou verlaten, totdat Hij gedaan zou hebben hetgeen Hij tot hem gesproken had. Vandaar dat de leerstelling waarover ik wat zou willen zeggen, de volgende is.

Welke donkere en sombere dagen er over Gods kinderen mogen komen, na de aangename ‘Bethel-bezoeken’, die Hij hun vergunt, zal Hij hen toch niet verlaten, totdat Hij alle beloften van Bethel, die Hij aan hen heeft gedaan, vervuld zal hebben.

God zal hen nooit verlaten, totdat Hij doet wat Hij tot hen gesproken heeft. Hij zal voortgaan, totdat Hij heeft gedaan hetgeen Hij gesproken heeft. Wij kunnen van onze Heere Jezus zeggen, dat wanneer Hij eens tot een ziel heeft gesproken en goedgunstig begon te handelen, zoals Naomi sprak tot Ruth toen het over Boaz ging in Ruth 3 vers 18: ‘Zit stil, mijn dochter, totdat gij weet hoe de zaak zal vallen; want die man zal niet rusten, tenzij dat hij heden deze zaak voleind hebbe’ het net zo is als wanneer Christus begonnen is om vriendelijk te spreken. Dan mag de arme gelovige stilzitten en geduldig wachten tot de vastgestelde tijd van de vervulling van Zijn woord. Immers, de God-mens zal niet rusten voordat Hij de zaak heeft voleindigd. Wij mogen erop vertrouwen dat Hij de zaak die Hij ons ten goede is begonnen, en het goede woord dat Hij

tot ons gesproken heeft, zal uitvoeren en voleindigen (Filipp. 1:6). 'Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben hetgeen Ik tot u gesproken heb.'

Wij zien hoe deze belofte bevestigd werd, niet alleen bij Jakob, maar ook bij zijn nakomelingen.

Ten eerste in de persoon van Jakob. Na de openbaring van God, die hij in Bethel genoot, heeft hij vele donkere dagen en een heel harde dienst verdragen; toch heeft God hem niet verlaten. Toen Laban boos naar hem keek en boos tot hem sprak, bracht dit Jakob in herinnering hoe God hem in Bethel had bezocht, en Hij ertoe werd gebracht bracht om hem te beloven, in Genesis 31 vers 13: 'Ik ben die God van Bethel.' Ja, God heeft hem nooit verlaten, totdat Hij gedaan had wat Hij tot hem gesproken had, zowel door hem voorspoed te geven aan de plaats waar hij zo lang een vreemdeling was, als door hem terug te brengen naar zijn eigen land, ook al verkeerde hij in groot gevaar: Laban achtervolgde hem en zijn broer Ezau ontmoette hem van aangezicht tot aangezicht. Toch heeft God hem overeenkomstig Zijn woord bewaard, en brengt Hij hem terug naar het land waarvan Hij had beloofd hem er te brengen – en daarna zendt Hij hem naar Bethel om dat te bezoeken (Gen. 35:7), waar hij een altaar bouwde, dat hij El Bethel noemde, dat is: de God van Bethel. Zo heeft hij de goedheid van God ten opzichte van hem opgemerkt, dat Hij hem niet verlaten had totdat Hij alles gedaan had wat Hij tot hem gesproken had.

Ten tweede werd deze leerstelling bevestigd in de na-

komelingen van Jakob, vooral met betrekking tot de belofte die aan hen werd gedaan, waar het ging over het erven van het land Kanaän, en het verdrijven van de Kanaänieten, om hun ruimte te verschaffen (zie en vergelijk Jozua 21:43-45 met Jozua 23:14 en 15, en 1 Koningen 8:56). God wil Zijn eigen tijd ervoor nemen om te doen wat Hij gesproken heeft en Hij zal dit heel zeker doen, welke moeilijkheden er ook rijzen tussen de belofte en de vervulling.

Bij het behandelen van dit onderwerp wil ik graag onder Gods bijstand de volgende werkwijze aanhouden.

I. Wat moeten we verstaan onder de ‘Bethel-bezoeken’, die God Zijn volk mogelijk zal vergunnen?

II. Wij zullen nadenken over enkele dagen van duisternis die mogelijk op deze ‘Bethel-gesprekken’ zullen volgen.

III. Wij zullen nadenken over de belofte die wordt gedaan, en deze uitleggen, namelijk dat God hen niet zal verlaten, totdat Hij zal gedaan hebben hetgeen Hij tot hen gesproken heeft, ondanks de dagen van duisternis die er mogelijk tussen de belofte en de vervulling zullen komen.

IV. Ik zal enkele gronden noemen waarop de gelovigen er verzekerd van kunnen zijn dat God hen niet zal verlaten, totdat Hij zal gedaan hebben hetgeen Hij tot hen gesproken heeft.

V. Ik zal er ter toepassing enkele gevolgtrekkingen uit afleiden.